

УДК 373.2.015.31:688.72/.73

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-2\(221\)-54-60](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-2(221)-54-60)

МАНЖЕЛІЙ НАТАЛІЯ МИХАЙЛІВНА,

кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри дошкільної освіти,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка, м. Полтава, Україна

Nataliia Manzhelii,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Preschool Education,
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Poltava, Ukraine

E-mail: manzheliinata@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1030-764X>

ФАЗАН ТЕТЯНА ПАВЛІВНА,

кандидатка педагогічних наук,
старша викладачка кафедри дошкільної освіти,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка, м. Полтава, Україна

Tetyana Fazan,

Senior Lecturer at the Department of Preschool Education,
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Poltava, Ukraine

E-mail: fazantp7@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9132-9394>

ВИКОРИСТАННЯ НАСТІЛЬНО-ДРУКОВАНИХ ІГОР У РОЗУМОВОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

A Розглянуто проблему використання настільно-друкованих ігор у розумовому вихованні дітей дошкільного віку. Обґрунтовано значущість розумового розвитку дітей у дошкільний період, як основи формування когнітивних, емоційно-вольових і соціальних навичок. Авторами наголошено, що настільно-друковані ігри є ефективним інструментом для розвитку мислення, уяви, пам'яті, уваги, мовлення та соціальних умінь і навичок дітей.

Метадослідження полягала у теоретичному обґрунтуванні ролі настільно-друкованих ігор у розумовому розвитку дошкільників і практичній перевірці ефективності їх використання в освітньому процесі. Висвітлено результати експериментального дослідження, проведеного на базі закладу дошкільної освіти № 46 «Бджілка» Полтавської міської ради Полтавської області, яке підтвердило позитивний вплив настільно-друкованих ігор на когнітивний розвиток дітей.

Результати проведеної роботи засвідчили, що впровадження настільно-друкованих ігор підвищує рівень розумового розвитку дітей старшого дошкільного віку, сприяє формуванню їхньої життєвої компетентності та навичок соціальної взаємодії. Отримані дані можуть бути використані для вдосконалення програм і розроблення методичних рекомендацій у закладах дошкільної освіти.

Ключові слова: розумове виховання; розумовий розвиток; діти дошкільного віку; заклади дошкільної освіти; ігрова діяльність; настільно-друковані ігри; когнітивний розвиток

USING BOARD-PRINTED GAMES IN THE COGNITIVE DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN

S This study examines the use of board and printed games in the mental education of preschool children. The significance of the mental development of children during the preschool period is substantiated as the basis for the formation of cognitive, emotional-volitional, and social skills. The authors emphasize that board and printed games are effective tools for developing the thinking, imagination, memory, attention, speech, and social skills of children.

The purpose of the study was to theoretically substantiate the role of board and printed games in the mental development of preschoolers and to practically verify the effectiveness of their use in the educational process. The article highlights the results of an experimental study conducted based on preschool educational institution № 46 "Bdzhilka" of the Poltava City Council of the Poltava region, which confirmed the positive impact of board and printed games on the cognitive development of children.

The results revealed that the introduction of board and printed games increases the level of mental development of children of senior preschool age, and contributes to the formation of their life competence and social interaction skills. The obtained data can be used to improve programs and develop methodological recommendations in preschool education institutions.

Keywords: mental education; mental development; preschool children; preschool education institutions; game activity; board and printed games; cognitive development

Актуальність проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями. Розумове виховання є одним із найважливіших аспектів розвитку дітей дошкільного віку, адже саме в цей період відбувається активне формування основ мислення, пізнавальної діяльності та емоційно-вольової сфери. Дошкільний вік – це час, коли дитина найсприйнятливіша до нового досвіду, готова до активного засвоєння знань і навичок через гру, спостереження та взаємодію з навколишнім світом. Розумове виховання дошкільників є актуальним завданням, адже воно забезпечує всебічний інтелектуальний розвиток дитини, формує основу для успішного навчання та адаптації у школі, а також сприяє вихованню особистості, готової до викликів сучасного світу.

В умовах сьогодення, яке характеризується постійно зростаючими інформаційними потоками, перед педагогами закладів дошкільної освіти виникає важливе завдання – знаходити ефективні та цікаві методи, що сприяють розвитку мислення, уяви та креативності дітей. Одним із таких інструментів є настільно-друковані ігри, які не лише забезпечують розваги, але й виконують важливу освітню функцію. Ці ігри створюють сприятливі умови для прояву ініціативи, прийняття рішень, розвитку логічного мислення та навчання взаємодії з однолітками. Вони є цінним засобом формування навичок аналізу, синтезу, порівняння та узагальнення, що сприяє становленню інтелектуальної сфери дитини. Завдяки своїм багатогранним можливостям, настільно-друковані ігри стають важливим елементом у розумовому вихованні дітей дошкільного віку.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Проблема розумового виховання завжди привертала увагу багатьох педагогів і психологів, оскільки цей аспект є ключовим у формуванні особистості дитини. Протягом тривалого часу дослідники Л. Гайдаржийська [5], Н. Дудник [8], Л. Савченко [15], Р. Шулигіна [17] намагалися знайти оптимальні методи й підходи, які б сприяли максимально ефективному розвитку розумових здібностей дітей дошкільного віку. Розумове виховання у роботах Н. Гавриш [4], Н. Калити [12] розглядається не лише як процес передавання знань, а й як системне формування мислення, уяви, креативності, вміння аналізувати та робити висновки. Це є важливим етапом у підготовці дитини до подальшого навчання, бо саме в цей період закладаються основи її майбутніх інтелектуальних і творчих досягнень. Аналіз наукових джерел показав, що низка дослідників розглядають різноманітні способи та методи розумового виховання дітей дошкільного віку. До таких, зокрема, відносили використання ігрових технологій І. Іншакова [11] та дидактичної гри М. Баєва [1], А. Грибань [7], створення дітьми казок і фантастичних історій Т. Вінник [3]. Якщо ж говорити про дослідження, у яких розглядаються

настільно-друковані ігри, то Ю. Бокарева, М. Шипова [2], Р. Руденський та О. Писарчук [14], О. Гнізділова, Н. Манжелій, Н. Ковалевська, Т. Фазан [6] висвітлювали їхню сутність і способи класифікації.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Усі вищезгадані науковці у своїх публікаціях представляють лише деякі аспекти теорії і практики використання настільно-друкованих ігор у вихованні дітей дошкільного віку. Відсутні ґрунтовні наукові роботи, які б характеризували вплив досліджуваних ігор саме на розумовий розвиток дошкільників. Упровадження настільно-друкованих ігор в освітній процес дітей дошкільного віку є не лише доречним, але й необхідним для розвитку всебічних здібностей дітей. З огляду на ці фактори, тема «Використання настільно-друкованих ігор у розумовому вихованні дітей дошкільного віку» є надзвичайно актуальною на сучасному етапі розвитку дошкільної освіти, оскільки вона дозволяє реалізувати нові підходи до навчання, які відповідають потребам і інтересам дітей.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні ролі настільно-друкованих ігор у розумовому розвитку дітей дошкільного віку та практичній перевірці ефективності використання програми із застосуванням настільно-друкованих ігор у розумовому розвитку дошкільників.

Викладення основного матеріалу. Розумовий розвиток дітей дошкільного віку є складним процесом, який охоплює низку аспектів, таких як мовлення, мислення, увага, пам'ять та уява. Він відбувається в контексті інтенсивного вивчення світу навколо, експериментування та активної взаємодії з навколишнім середовищем. Основні принципи розумового розвитку дітей дошкільного віку включають поступовий перехід від конкретних дій до абстрактних уявлень, розвиток логічного мислення, формування уяви та сприйняття, а також розвиток пам'яті, уваги та інших когнітивних функцій. Цей період є критично важливим для подальшого успіху у навчанні та розвитку дитини. Саме у дошкільному віці закладаються основи для подальшого навчання, а також формуються ключові навички та уявлення про світ. Тому важливо забезпечити дітям належні стимули та можливості для розвитку їхнього інтелекту, надавати їм можливості досліджувати, вчитися та експериментувати в безпечному середовищі.

Аналіз науково-педагогічної літератури дозволив нам усвідомити, що результатом розумового виховання дітей дошкільного віку є формування у них фундаментальних основ інтелектуального розвитку.

Цей розвиток включає кілька ключових аспектів:

– *розвиток логічного мислення* – це процес, який сприяє здатності дітей до аналізу ситуацій, встановлення причинно-наслідкових зв'язків і вирішення проблем, що, у свою чергу, сприяє формуванню критичного мислення;

– *здатність до концентрації уваги* – важливим складником інтелектуального розвитку є вміння дітей зосереджуватись на певних завданнях, що допомагає їм краще сприймати інформацію та виконувати навчальні завдання;

– *рівень пам'яті* – розвиток пам'яті відіграє ключову роль у процесі навчання, оскільки дозволяє дітям запам'ятовувати і відтворювати нову інформацію, що є основою для подальшого навчання;

– *особливості уяви* – уява стимулює творчий потенціал дітей, дозволяючи їм створювати нові ідеї та образи, що сприяє їхньому загальному розвитку та інноваційності;

– *мовленнєві навички* – формування мовлення є важливим аспектом, оскільки розвинуті мовленнєві здібності допомагають дітям ефективно комунікувати, висловлювати свої думки і почуття, що є важливим для соціалізації.

Розумове виховання дошкільників засобами настільно-друкованих ігор забезпечує цілісний розвиток їх інтелектуальних можливостей, що є підґрунтям для успішного навчання в подальшому. Настільно-друковані ігри – це ігри, що не передбачають використання іграшок чи реальних предметів, а натомість ґрунтуються на їхніх зображеннях. Вони сприяють збагаченню знань дітей про навколишній світ, стимулюють розвиток зорової пам'яті, а також допомагають формувати навички уваги та зосередженості [16, с. 10].

Багато сучасних настільних ігор спрямовані на розвиток таких розумових дій, як-от: класифікація і серіація (впорядкування предметів в порядку зменшення або збільшення будь-якої ознаки). Ігри на класифікацію допомагають дітям аналізувати об'єкти, виділяючи їхні основні властивості: колір, форму, розмір і просторове розташування. Вони розвивають здатність групувати предмети за спільними ознаками, що є важливим інтелектуальним процесом. Наприклад, ігри «Підбери за формою», «Що якого кольору?» чи «Великі і маленькі» дозволяють дітям не лише навчатися класифікації, але й самостійно перевіряти правильність своїх рішень [16].

Ускладнення таких ігор передбачає завдання з кількома критеріями, наприклад, гра «Що може бути круглим і їстівним?».

Гра «Логічний поїзд» дуже захоплює дітей. Учасники отримують набір карток із різними зображеннями. Гравці по черзі викладають картки на стіл, обираючи ті, які мають певний логічний зв'язок із попередньою картою, і пояснюють свій вибір. Коли перший гравець кладе картку з машинкою, наступний може додати зображення іншого виду транспорту або металевого предмета, обґрунтовуючи це тим, що обидва предмети виготовлені з одного матеріалу [13].

Ігри на серіацію спрямовані на формування уявлення про порядок і логічну організацію. Зокрема, у грі «Веселий клоун» діти впорядковують зображення мімічних виразів від веселого до сумного, а у «Найшвидший» порівнюють тварин за швидкістю пересування. Такі ігри не тільки формують навички серіації, а й сприяють розвитку творчості та логічного мислення через сюжетні форми гри [13].

Програвання сюжетів, створення настільних зоопарків, ферм або мініатюрних майданчиків розвиває уяву та образне

мислення дітей. Вони з ентузіазмом доповнюють ігрові набори власноруч створеними деталями, що стимулює ініціативність і самостійність.

У віці 5–7 років діти здатні самостійно грати в настільно-друковані ігри, розуміючи правила та активно взаємодіючи з однолітками. У цьому віці ігри не лише навчають, а й мотивують через прагнення до перемоги, чіткі критерії успіху та пізнавальний інтерес. Настільно-друковані ігри, які розвивають когнітивні здібності, стають важливим інструментом навчання, при цьому залишаючись улюбленим заняттям для дітей [11, с. 193].

Великою затребуваністю серед дітей сьогодні користуються маршрутні та стратегічні ігри. Маршрутні ігри сприяють розвитку у дітей навичок виділення та візуального відстеження траєкторії руху на ігровому полі. Вони навчають використовувати кубик для визначення кількості кроків, передбачати можливі результати випадання точок і планувати подальші дії. Такі ігри допомагають дітям за рівних умов змагатися, дотримуючись правил і черговості, крок за кроком досягати фінішу, що сприяє розвитку їхньої довільності. Окрім цього, розпізнавання знаків і символів у грі стимулює формування символічного мислення [10, с. 56].

Стратегічні ігри, такі як шашки, шахи та інші, які потребують планування ходів і передбачення дій суперника, відіграють важливу роль у розвитку мислення. На цьому етапі діти вже здатні самостійно змінювати та створювати правила гри, що є важливим для їхнього соціально-особистісного розвитку. Відкритість і гнучкість правил стимулюють дітей до встановлення власних норм взаємодії, організації ігрового процесу та досягнення перемоги, що формує у них відповідальність і самостійність.

Узагальнюючи вищесказане, можна констатувати, що настільно-друковані ігри відіграють важливу роль у розумовому розвитку дітей дошкільного віку з кількох аспектів:

– такі ігри стимулюють розвиток логічного мислення, спостережливості, пам'яті, уваги та уявлення, допомагають дітям аналізувати ситуації, приймати рішення та вирішувати завдання, підвищуючи їхні інтелектуальні здібності;

– граючи в групі, діти вчатьсь взаємодіяти, співпрацювати, розуміти інших і вирішувати конфлікти, що сприяє формуванню комунікативних навичок;

– настільно-друковані ігри заохочують дітей дошкільного віку до творчого мислення, експериментів і пошуку нових ідей. Вони можуть придумувати власні правила та стратегії, що розвиває їхню уяву та креативність;

– такі ігри допомагають дітям виражати емоції, формувати впевненість у собі, виявляти емпатію та радість. Вони також сприяють розслабленню та зняттю стресу.

Настільно-друковані ігри є цінним інструментом, який підтримує інтелектуальне, соціальне, творчо-емоційне зростання дітей дошкільного віку, забезпечуючи комплексний розвиток особистості.

Результати дослідження. Для глибшого аналізу досліджуваної проблематики вважаємо за доцільне представити результати експериментального дослідження

в аспекті використання настільно-друкованих ігор із метою розумового розвитку дітей дошкільного віку. Дослідження проводилося у закладі дошкільної освіти № 46 «Бджілка» Полтавської міської ради Полтавської області. В експерименті брали участь діти старшого дошкільного віку, які були розподілені на експериментальну та контрольну групи, а також вихователі й батьки вихованців.

Експериментально-дослідна робота складалася із трьох етапів: констатувального, формувального, контрольного. У процесі цього нами було виділено критерії та показники: *розвиток логічного мислення* (здатність класифікувати предмети; розуміння причинно-наслідкових зв'язків; розв'язання простих головоломок; здатність до абстрактного мислення); *здатність до концентрації уваги* (тривалість зосередження на завданні; вміння ігнорувати відволікаючі фактори; способи переключення уваги; участь у групових іграх); *рівень пам'яті* (запам'ятовування нової інформації; здатність до повторення; участь в іграх на пам'ять; пам'ять на візуальні образи); *особливості уяви* (творче самовираження; здатність до фантазування; рольові ігри: діти активно беруть

участь у рольових іграх, створюючи нові персонажі та ситуації; уявлення про абстрактні поняття); *мовленнєві навички* (словниковий запас; граматична правильність; здатність до ведення діалогу; спостереження за емоціями). Відповідно до кожного критерію було визначено рівні сформованості: високий, достатній, середній, низький.

Після проведення серії діагностичних методик із дітьми старшого дошкільного віку було зроблено висновок щодо рівня їхнього розумового розвитку. Проаналізувавши отримані дані, ми дійшли висновку, що високий рівень розумового розвитку мали лише 8,5% дітей з експериментальної та 9% – з контрольної груп. Кількість дітей із достатнім рівнем у експериментальній групі було 16%, у контрольній – 15,2%. Із середнім рівнем розумового розвитку в експериментальній групі становило 32%, а у контрольній – 34,8%. Також було виявлено, що низький рівень характерний для 43,5% і 41% дошкільників з експериментальної та контрольної груп відповідно. Результати констатувального етапу педагогічного експерименту висвітлено у діаграмі (рис. 1):

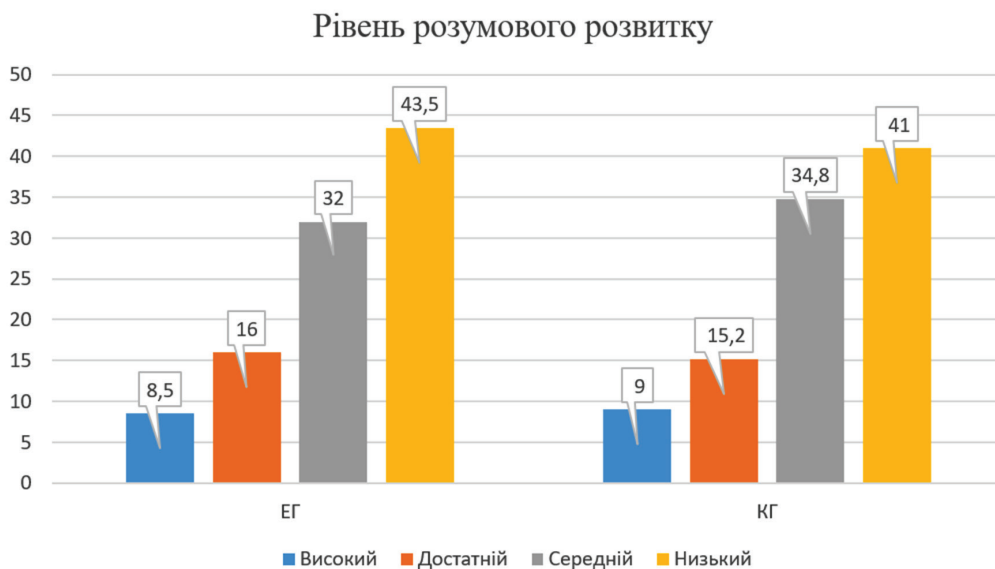

Рис. 1. Результати дослідження розумового розвитку дітей старшого дошкільного віку на констатувальному етапі експерименту

Проведення констатувального етапу експерименту засвідчило, що більшість із дітей демонструють низький рівень розумового розвитку, що викликало необхідність у проведенні формувального етапу експерименту, який передбачав розроблення та апробацію програми, в якій було акцентовано увагу на розвитку таких ключових аспектів, як-от: логічне мислення, увага, пам'ять, уява та мовленнєві навички. Програма передбачала різноманітні види настільно-друкованих ігор, що сприяли активному залученню дітей до освітнього процесу та розвитку їхніх інтелектуальних здібностей. У той же час діти з контрольної групи продовжували навчатися за традиційною програмою без додаткових занять, що дозволяло порівняти результати між групами та оцінити ефективність використання настільно-друкованих ігор у процесі розумового розвитку. Це забезпечило глибше розуміння впливу ігор на розвиток

дітей у порівнянні з класичними методами навчання.

На завершення формувального етапу експерименту було проведено повторну діагностику дітей, які належали як до експериментальної, так і до контрольної груп. Це було зроблено з метою перевірки рівня розумового розвитку дітей на контрольному етапі дослідження. Відповідно до результатів, високий рівень розумового розвитку мали 24% дітей з експериментальної та 13,2% – з контрольної груп. Кількість дітей з достатнім рівнем в експериментальній групі було 42,5%, у контрольній – 24,5%. Із середнім рівнем в експериментальній групі становило 26%, а у контрольній – 30,4%. У процесі роботи було виявлено, що низький рівень характерний для 7,5% і 31,9% дошкільників з експериментальної та контрольної груп відповідно. Результати контрольного етапу експерименту представлено в діаграмі (рис. 2).

Рівень розумового розвитку

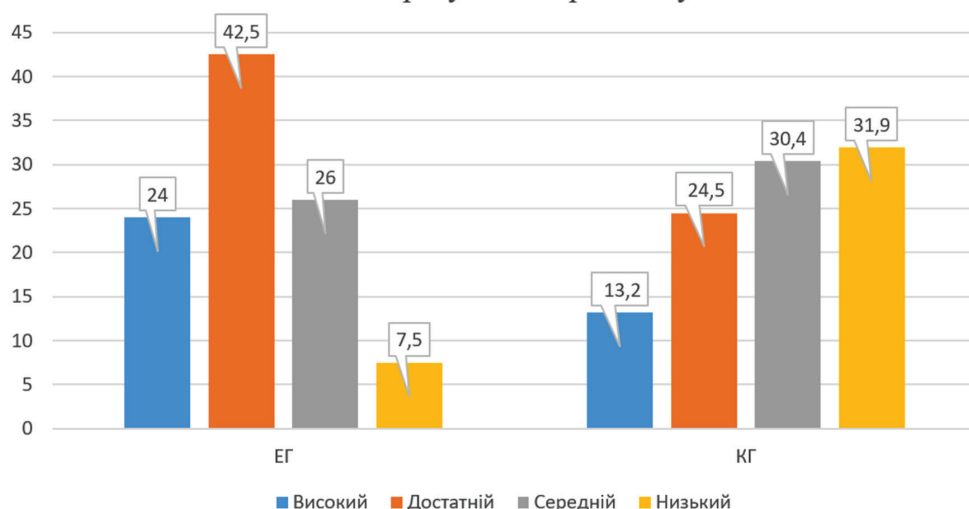

Рис. 2. Результати дослідження розумового розвитку дітей старшого дошкільного віку на контрольному етапі експерименту

На основі отриманих даних були сформульовані висновки, які підтверджують ефективність розробленої нами програми. Цей етап дозволив оцінити, наскільки впровадження настільно-друкованих ігор вплинуло на розумовий розвиток дітей і відзначити позитивні зміни в їхніх когнітивних навичках. Результати повторної діагностики стали важливим індикатором успішності застосованих методів і засобів розумового розвитку.

На рис. 3 представлено порівняльні дані дослідження

розумового розвитку дітей старшого дошкільного віку на констатувальному та контрольному етапах експерименту, які засвідчують, що в експериментальній групі після проведення спеціальної програми, високий рівень розумового розвитку зріс на 15,5%, достатній – на 26,5%, середній і низький знизився відповідно на 16% і 36%. У контрольній групі, яка працювала за звичайною програмою, результати були дещо інші. Високий рівень зріс на 4,2%, достатній – на 9,3%, середній і низький знизився відповідно на 4,4% і 9,1%.

Порівняльні дані констатувального та контрольних етапів експерименту

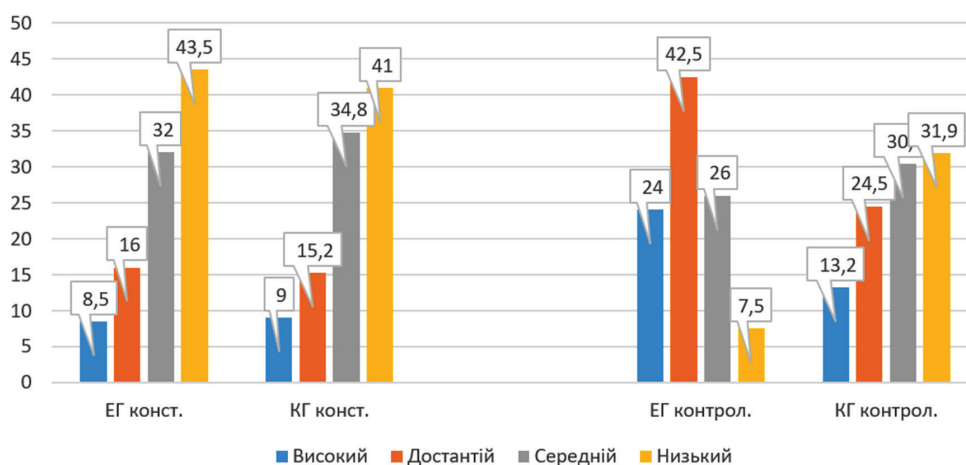

Рис. 3. Порівняльні дані дослідження розумового розвитку дітей старшого дошкільного віку на констатувальному та контрольному етапах експерименту

Проведення експерименту дозволило не лише теоретично обґрунтувати доцільність використання настільно-друкованих ігор у освітньому процесі, а й отримати практичні дані про їхній вплив на розумовий розвиток дітей дошкільного віку. Результати експерименту сприяють визначенню оптимальних методів і прийомів застосування настільно-друкованих ігор,

а також допомагають оцінити їхній вплив на різні аспекти розвитку дитини, підвищуючи ефективність розумового виховання в закладах дошкільної освіти.

Висновки. Узагальнюючи результати дослідження, можемо зробити висновок, що розумовий розвиток дітей дошкільного віку є важливим аспектом в освітньому процесі

закладу дошкільної освіти. Показники цього розвитку дошкільників не завжди є задовільними, і велика частина дітей має недостатньо високий рівень відповідно до свого віку. Для покращення цих показників необхідно проводити цілеспрямовану роботу, яка включає тісну співпрацю між закладом дошкільної освіти та сім'єю.

Ефективним інструментом для підвищення рівня розумового розвитку дітей можна вважати настільно-друковані ігри, які можуть стати важливим і дієвим засобом у розумовому вихованні дітей дошкільного віку. При

цьому впровадження таких ігор в освітній процес закладів дошкільної освіти може суттєво поліпшити якість освіти, сприяючи всебічному та гармонійному розвитку дітей.

Перспективами подальших розвідок. Отримані результати проведеного нами дослідження спонукають до подальших розвідок у створенні методичних рекомендацій для вихователів і батьків щодо інтеграції настільно-друкованих ігор в освітній процес дітей дошкільного віку та вивченні можливостей індивідуалізації досліджуваних ігор для дітей з особливими освітніми потребами.

Список використаних джерел

- Баєва М. А. Дидактична гра як засіб розумового розвитку молодшого школяра на уроці української мови. *Scientific Collection «InterConf»*. 2023. Вип. 158. С. 79–81.
- Бокарева Ю. С., Шипова М. К. Дослідження впливу віку аудиторії на дизайн настільних друкованих ігор. *Поліграфічні, мультимедійні та веб-технології. Інновації та розвиток* : монографія. Харків : ТОВ «Друкарня Мадрид», 2024. С. 47–58.
- Вінник Т. О., Янчук В. О. Розвиток розумових здібностей дітей старшого дошкільного віку в процесі створення ними казок та фантастичних історій. *Multidisciplinary academic research and innovation : the XXVII International scientific and practical conference, 25-28 may 2021 y. Amsterdam, Netherlands* : ISG, 2021. С. 408–413.
- Гавриш Н. В. Мовлення дитини. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). *Дошкільне виховання*. 2021. Вип. 3. С. 3–8.
- Гайдаржийська Л. П. Розумовий розвиток як одна з проблем підготовки дітей до школи. *Педагогічні науки*. 2008. № 49, т. 1. С. 57–60.
- Гніздзілова О. А., Манжелій Н. М., Ковалевська Н. В., Фазан Т. П. Board-printed games as historical and pedagogical phenomenon. *Імідж сучасного педагога*. 2024. Вип. 5 (218). С. 13–19.
- Грибань А. Н. Дидактична гра як засіб розумового розвитку пізнавальної активності учнів на уроках української мови в початковій школі в умовах НУШ. *Scientific Collection «InterConf»*. 2023. Вип. 168. С. 61–63.
- Дудник Н. З., Коваль М. М. Вплив педагога на розумовий розвиток дітей дошкільного віку. *The 5 th International scientific and practical conference «Science, society, education: topical issues and development prospects»* (April 12-14, 2020) SPC «Sci-conf.com.ua». Kharkiv, Ukraine, 2020. С. 425–429.
- Єщенко К. Л. Питання щодо активізації навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів у процесі використання дидактичних ігор : зб. наук. праць НАБУ і Донбасу. 2019. Вип. 1. С. 188–192.
- Замелюк М. І., Мордас Д. О., Матвійчук А. М. Ігрова терапія як інструмент у зростанні та розвитку дітей. *Психологічні основи здоров'я, освіти, науки та самореалізації особистості* : матеріали XIV Міжнар. наук.-практ. конф. / ВНУ імені Лесі Українки ; за заг. ред. М. І. Магдисюк. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. С. 54–57.
- Іншакова І. Є. Ігрова технологія як ефективний засіб розумового виховання дітей в сучасному закладі дошкільної освіти. *Collection of scientific papers «ЛОГОΣ»*. 2023. С. 193–194.
- Калита Н. І. Розумове виховання особистості у педагогічній спадщині Костянтина Ушинського. *Молодий вчений*. 2020. Вип. 10. С. 386–390.
- Крутії К. Л., Маковецька Н. В. Скарбничка ігор для розумних батьків і кмітливих дітлахів. 3-тє вид., виправ. Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2010. 220 с.
- Руденський Р. Є., Писарчук О. О. Європейський контекст еволюції структури настільних ігор для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Педагогіка. Психологія*. 2023. Вип. 4. С. 109–118.
- Савченко Л. Л. Інтелектуальний розвиток дітей старшого дошкільного віку як складник розумового розвитку. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2019. Вип. 71. С. 221–224.
- Шевцова О. А. 745 ігор для дошкільників. Харків : Вид. Група «Основа», 2010. 366 с.
- Шулигіна Р. А. Розумовий розвиток дошкільників: психолого-педагогічні детермінанти. *Психологічний і педагогічний дискурс* : наукові записки вчених : зб. матеріалів конференції / за заг. ред. проф. Т. О. Олефіренка. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. С. 227–229.

References

- Baieva, M. A. (2023). Dydaktychna hra yak zasib rozumovoho rozvytku molodshoho shkolyara na urotsi ukrainsoi movy [Didactic game as a means of mental development of a younger student in a Ukrainian language lesson]. *Scientific Collection «InterConf»*, 158, 79-81 [in Ukrainian].
- Bokarieva, Yu. S., & Shipova, M. K. (2024). Doslidzhennia vplyvu viku audytorii na dyzain nastilnykh drukovanykh ihor [Research into the influence of audience age on the design of printed board games]. In *Polihrarifchni, multymediini ta web-tekhnologii. Innovatsii ta rozvytok [Printing, multimedia and web technologies. Innovations and development]*: monohrafia (pp. 47-58). Kharkiv: TOV «Drukarnia Madryd» [in Ukrainian].
- Vynnyk, T. O., & Yanchuk, V. O. (2021). Rozvytok rozumovykh zdibnostei ditei starshoho doshkilnoho viku v protsesi stvorennia nymy kazok ta fantastychnykh istorii [Development of mental abilities of older preschool children in the process of creating fairy tales and fantasy stories]. In *Multidisciplinary academic research and innovation: The XXVII International scientific and practical conference* (pp. 408-413). Amsterdam, Netherlands: ISG [in Ukrainian].
- Havrish, N. V. (2021). Movlennia dytyny. Vprovadzhuemo Bazovyi komponent doshkilnoi osvity (nova redaktsiia) [Child Speech. Introducing the Basic Component of Preschool Education (new edition)]. *Doshkilne vykhovannia [Preschool education]*, 3, 3-8 [in Ukrainian].
- Haidarzhiska, L. P. (2008). Rozumovyi rozvytok yak odna z problem pidhotovky ditei do shkoly [Mental development as one of the problems of preparing children for school]. *Pedahohichni nauky [Pedagogical Sciences]*, 49 (1), 57-60 [in Ukrainian].
- Hnizdilova, O. A., Manzhelii, N. M., Kovalevska, N. V., & Fazan, T. P. (2024). Board-printed games as historical and pedagogical phenomenon. *Imidzh suchasnoho pedahoha [The image of a modern teacher]*, 5 (218), 13-19 [in Ukrainian].
- Hryban, A. N. (2023). Dydaktychna hra yak zasib rozumovoho rozvytku piznavalnoi aktyvnosti uchniv na urokakh ukrainsoi movy v pochatkovii shkoli v umovakh NUSH [Didactic game as a means of mental development of cognitive activity of students in Ukrainian language lessons in primary school in the conditions of the National Secondary School]. *Scientific Collection «InterConf»*, 168, 61-63 [in Ukrainian].
- Dudnyk, N. Z., & Koval, M. M. (2020). Vplyv pedahoha na rozumovyi rozvytok ditei doshkilnoho viku [The influence of the teacher on the mental development of preschool children]. In *The 5th International scientific and practical conference «Science, society, education: topical issues and development prospects»* (pp. 425-429). Kharkiv, Ukraine: SPC «Sci-conf.com.ua» [in Ukrainian].
- Yeshchenko, K. L. (2019). Pytannia shchodo aktyvizatsii navchalno-piznavalnoi diialnosti molodshykh shkolariv u protsesi vykorystannia dydaktychnoi ihor [Questions regarding the activation of educational and cognitive activities of younger schoolchildren in the process of using didactic games]. *Zbirnyk naukovykh prats NABU i Donbasu [Collection of scientific works of NABU and Donbas]*, 1, 188-192 [in Ukrainian].

10. Zameliuk, M. I., Mordas, D. O., & Matviichuk, A. M. (2022). Ihrova terapiia yak instrument u zrostanni ta rozvytku ditei [Play therapy as a tool in children's growth and development]. In M. I. Mahdysiuk (Ed.), *Psykhologichni osnovy zdorovia, osvity, nauky ta samorealizatsii osobystosti [Psychological foundations of health, education, science and personal self-realization]: materialy XIV Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (pp. 54-57). Lutsk: Vezha-Druk [in Ukrainian].
11. Inshakova, I. Ye. (2023). Ihrova tekhnolohiia yak efektyvnyi zasib rozumovoho vykhovannia ditei v suchasnomu zakladi doshkilnoi osvity [Game technology as an effective means of mental education of children in a modern preschool educational institution]. *Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ»*, 193-194 [in Ukrainian].
12. Kalyta, N. I. (2020). Rozumove vykhovannia osobystosti u pedahohichnii spadshchyni Kostiatyna Ushynskoho [Intellectual education of the individual in the pedagogical heritage of Konstantin Ushynsky]. *Molodyi vchenyi [Young scientist]*, 10, 386-390 [in Ukrainian].
13. Krutii, K. L., & Makovetska, N. V. (2010). *Skarbnychka ihor dlia rozumnykh batkiv i kmitlyvykh ditlakhiv [A treasure trove of games for smart parents and clever kids]*. 3rd ed. Zaporizhzhia: TOV «LIPS» LTD [in Ukrainian].
14. Rudenskyi, R. Ye., & Pysarchuk, O. O. (2023). Yevropeyskyi kontekst evoliutsii struktury nastilnykh ihor dlia ditei doshkilnoho ta molodshoho shkilnoho viku [The European context of the evolution of the structure of board games for preschool and primary school children]. *Naukovyi visnyk Vinnytskoi akademii bezperervnoi osvity. Pedahohika. Psykholohiia [Scientific Bulletin of the Vinnytsia Academy of Continuing Education. Pedagogy. Psychology]*, 4, 109-118 [in Ukrainian].
15. Savchenko, L. L. (2019). Intelektualnyi rozvytok ditei starshoho doshkilnoho viku yak skladnyk rozumovoho rozvytku [Intellectual development of older preschool children as a component of mental development]. *Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy [Pedagogical Sciences: Realities and Prospects]*, 71, 221-224 [in Ukrainian].
16. Shevtsova, O. A. (2010). *745 ihor dlia doshkilnykiv [745 games for preschoolers]*. Kharkiv: Vyd. Hrupa «Osnova» [in Ukrainian].
17. Shulyhika, R. A. (2020). Rozumovyi rozvytok doshkilnykiv: psykhologo-pedahohichni determinanty [Mental development of preschoolers: psychological and pedagogical determinants]. In T. O. Olefirenko (Ed.), *Psykhologichnyi i pedahohichniy diskurs [Psychological and pedagogical discourse]: naukovi zapysky vchenykh* (pp. 227-229). Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 11.02.2025